

Principalele drepturi ale persoanelor cu dizabilități – Introducere

Articolul 21 și, respectiv, articolul 26, incluse în capitolul referitor la egalitate din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, interzic discriminarea bazată pe motivul existenței unei dizabilități și recunosc și respectă dreptul la integrare al persoanelor cu dizabilități.

Contextul politicilor

Aproximativ 80 de milioane de persoane care trăiesc în Uniunea Europeană (UE) au o dizabilitate. Multe dintre acestea se confruntă cu obstacole în viața de zi cu zi.

Totodată, pentru prima dată în istoria sa, UE a ratificat o convenție privind drepturile omului a Organizației Națiunilor Unite (ONU), și anume Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD). De asemenea, toate statele membre ale UE au semnat, iar până în luna iulie 2011, două treimi au și ratificat această convenție.

Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) sprijină eforturile UE de a promova egalitatea și de a proteja drepturile persoanelor cu dizabilități. Aceasta analizează legile și politicile, precum și modul în care persoanele cu dizabilități percep viața de zi cu zi. Rezultatele acestei cercetări sunt publicate în rapoarte care analizează modul în care statele membre ale UE respectă Convenția ONU și legislația UE.

Persoanele cu dizabilități: gândire în perspectivă, nu doar ajustări

CDPD subliniază importanța *includerii*: aceasta înseamnă că guvernele trebuie să aibă în vedere nevoile persoanelor cu dizabilități în toate politicile, programele și acțiunile lor. Conform convenției, atunci când responsabilii politici elaborează o nouă politică, de exemplu, în domeniul educației, ei trebuie să analizeze modul în care aceasta ar putea afecta persoanele tinere cu dizabilități și să asigure că nevoile acestora sunt luate în considerare. În mod evident, responsabilii politici trebuie să aplice aceste principii nu doar în legile noi, ci și să asigure că legile existente devin incluzive și garantează satisfacerea nevoilor persoanelor cu dizabilități.

Care sunt aceste drepturi?

CDPD stipulează ce măsuri trebuie să ia guvernele pentru protejarea și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. Aceasta nu creează niciun drept special, însă încearcă să asigure faptul că persoanele cu dizabilități pot beneficia, la fel ca toate celelalte persoane, de toate drepturile omului. Unele dintre drepturile garantate de convenție sunt descrise mai jos.

Încetarea discriminării

În conformitate cu CDPD, guvernele trebuie să adopte legi care promovează egalitatea și pun capăt tuturor formelor, directe și indirecte, de discriminare împotriva persoanelor cu dizabilități. Nicio persoană nu poate acționa în mod discriminatoriu; nici statul, nici întreprinderile, nici persoanele fizice.

Discriminarea nu este întotdeauna directă, precum refuzul direct de a angaja pe cineva din cauza unei dizabilități a persoanei respective. Discriminarea poate fi și indirectă, precum lipsa unei căi de acces în clădiri pentru scaunele cu roțile sau luarea de decizii în numele unei persoane cu dizabilități fără ca persoana respectivă să fie consultată. Pentru a evita discriminarea indirectă, legile trebuie să asigure existența „adaptărilor rezonabile” pentru nevoile persoanelor cu dizabilități. De exemplu, un angajator trebuie să aibă în vedere nevoile angajaților cu probleme de vedere și să le ofere o tastatură Braille sau un ecran de computer adaptat pentru a le permite să lucreze.

Este important ca legile privind nediscriminarea să fie aplicate în mod adecvat și ca persoanele cu dizabilități și organizațiile care le reprezintă interesele să poată avea cu ușurință acces la mecanismele care le permit să apeleze la căi de atac.

Asigurarea de drepturi egale prin lege

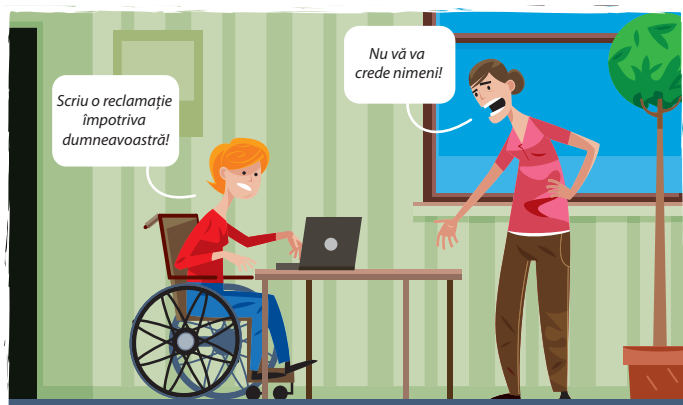
CDPD subliniază, de asemenea, necesitatea de a recunoaște că persoanele cu dizabilități trebuie să beneficieze de aceleași drepturi ca orice altă persoană.

În trecut, *tutorii* erau de multe ori cei care luau decizii pentru persoanele cu dizabilități. Convenția modifică această situație, dând posibilitatea persoanelor cu dizabilități să ia ele însele decizii și să își asume responsabilitatea pentru propria viață. De exemplu, în cazul persoanelor cu probleme de sănătate mintală, mai degrabă acestea, și nu reprezentanții lor legali, ar trebui să aibă dreptul de a-și gestiona propriile situații financiare sau de a încheia contracte legale, așa cum ele trebuie să aibă dreptul de a fi sprijinite în luarea deciziilor, dacă doresc acest lucru. În multe țări, aceasta va determina modificări ale legilor existente.

Accesul la justiție

Accesul efectiv la justiție poate reprezenta o dificultate pentru multe persoane, însă în special pentru persoanele cu dizabilități. Acestea s-ar putea confrunta cu probleme în accesul fizic la anumite locuri, probleme de comunicare sau probleme referitoare la atitudinile celor din jur – deoarece uneori nu se consideră că persoanele cu dizabilități ar putea fi martori credibili sau că opiniile acestora ar trebui luate în considerare.

CDPD solicită guvernelor să se asigure că persoanele cu dizabilități au acces efectiv la sistemul de justiție prin eliminarea oricăror bariere care le-ar putea împiedica să ia parte la procedurile judiciare în calitate de reclamanți, pârâți, martori sau membri ai juriului.

Asigurarea de condiții umane în instituții

Atunci când trăiesc în instituții rezidențiale pe termen lung, persoanele cu dizabilități sunt în mod deosebit vulnerabile la încălcări ale drepturilor fundamentale ale omului.

CDPD obligă guvernele să găsească modalități de a proteja în mod efectiv persoanele cu dizabilități de acte de exploatare, abuz, tratament degradant, violență sau tortură, de exemplu prin interzicerea oricărui experiment medical sau științific care nu are consimțământul liber și informat al acestora, în special atunci când este vorba de intervenții medicale forțate pentru tratarea unei deficiențe, precum și de întreruperea de sarcină sau sterilizarea forțată. Convenția adresează un apel guvernelor în sensul încetării abuzului determinat de neglijare, abandon, izolare, ascunderea de societate sau utilizarea medicamentelor pentru controlarea comportamentului.

Viața independentă

Cu toții ne prețuim independența, pe care de multe ori o considerăm implicită. Pentru persoanele cu dizabilități, aceasta este de multe ori un lux.

CDPD dorește să prevină situațiile în care persoanele cu dizabilități sunt forțate, pe baza deficiențelor lor, să locuiască într-un anumit loc. Prin urmare, convenția reafirmă dreptul persoanelor cu dizabilități de a trăi independent și de a participa pe deplin la toate aspectele vieții. Aceasta înseamnă că persoanele cu dizabilități ar trebui să aibă posibilitatea de a avea o locuință proprie, la fel ca orice persoană, și acces egal la toate serviciile – de la transport, la informare și comunicare, precum și la facilități și servicii publice.

Implicarea din punct de vedere politic

Participarea la viața politică este un drept fundamental al fiecărui cetățean al UE. Acesta este fundamentul democrației.

CDPD obligă țările să asigure posibilitatea persoanelor cu dizabilități de a beneficia de dreptul de a participa la viața politică. Prin urmare, persoanelor cu dizabilități nu trebuie doar să li se permită, ci efectiv să li se faciliteze accesul și să fie încurajate să voteze și să participe la viața politică, inclusiv să dețină o funcție obținută în urma unor alegeri la orice nivel al administrației. Aceasta se poate realiza, de exemplu, prin asigurarea accesibilității pentru persoanele cu dizabilități a procedurilor, facilităților și materialelor de vot.

Informații suplimentare:

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD): www.un.org/disabilities/

Activitatea FRA privind persoanele cu dizabilități: fra.europa.eu/fraWebsite/disability/disability_en.htm

E-mail: disability@fra.europa.eu